

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA

KFW

unicef

Acordarea asistenței juridice primare

în cadrul serviciului de asistență integrată
a copiilor victime/martori ai infracțiunilor
de tip Barnahus

Ghid pentru juriști

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA

KFW

unicef

GHID

**Acordarea asistenței juridice primare în
cadrul serviciului de asistență integrată a
copiilor victime/martori ai infracțiunilor -
de tip BarnahusGhid pentru juriști**

BARNAHUS

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

este o organizație neguvernamentală din Republica Moldova care din anul 1997 promovează dreptul copiilor la protecție împotriva oricăror forme de abuz, îndreptându-și acțiunile spre informare, sensibilizare și motivare a societății în vederea stopării abuzului față de copii.

Misiunea CNPAC

protecția copiilor în situații de risc și a copiilor victime ale tuturor formelor de abuz prin activități de prevenire și servicii specializate adresate copiilor și familiilor acestora.

Viziunea CNPAC

o societate fără abuz, în care toți copiii au șanse egale pentru a-și realiza întregul potențial.

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii,
Chișinău, MD-2012, str. Tricolorului 37/B
office@cnpac.md
www.cnpac.md

În Republica Moldova, serviciul Barnahus a fost reglementat în 2019 prin Hotărârea Guvernului nr. 708 și este fondat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS). Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC) este primul prestator acreditat pentru a oferi asistență integrată în cadrul serviciului de tip Barnahus în Republica Moldova și este contractat de MMPS pentru prestarea serviciilor în zona de nord a țării.

Autori:

Violeta Andriuța, avocată
Carolina Bagrin, juristă

Acest ghid a fost elaborat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului Față de Copii (CNPAC) în parteneriat cu UNICEF în cadrul proiectului "Servicii mai bune pentru copii în contact cu sistemul de justiție, părinți și adolescente" implementat cu suportul financiar al Ministerului pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Republicii Federale prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare.

Contents

ABREVIERI ȘI ACRONIME	6
GLOSAR	7
INTRODUCERE	8
Capitolul I. Prezentarea Serviciului de asistență integrată a copiilor victime/ martori ai infracțiunilor (Barnahus)	9
Conceptul Barnahus	10
Scopul Barnahus	10
Beneficiarii Barnahus	10
Tipurile de asistență specializată	11
Capitolul II. Principii de lucru cu copii victime/martori ai infracțiunilor	12
Respectarea interesului superior al copilului	13
Exemplu de bună practică	13
Participarea copilului și exprimarea opiniei	14
Protecția împotriva discriminării	15
Respectarea demnității copilului	16
Asigurarea confidențialității	17
Siguranța copiilor	18
Capitolul III. Drepturile copilului victimă/martor a infracțiunii	19
Reprezentare în procesul penal	20
Asistență juridică garantată de stat	20
Informare cu privire la serviciile de suport	21
Suport pe parcursul procedurilor judiciare	21
Dreptul la protecție	21
Dreptul la compensarea prejudiciului	24
Dreptul de a fi audiată în condiții speciale	24
Capitolul IV. Îndrumări specifice privind asistență juridică în procesul acordării asistenței specializate în cadrul Barnahus	26
Procedura de acordare a asistenței juridice în cadrul Barnahus	27
Responsabilitățile juristului în cadrul Barnahus	28
CONTACTE UTILE	33

Abrevieri și acronime

EMD – Echipă multidisciplinară

HG – Hotărâre a Guvernului

MC – Management de caz

PAS – Plan de asistență specializată

RM – Republica Moldova

MMPS – Ministerul muncii și protecției sociale

CPP – Cod de procedură penală

CPC – Cod de procedură civilă

CP – Cod penal

CC – Cod civil

ATL – Autoritatea tutelară locală

ATT – Autoritatea tutelară teritorială

Glosar

Noțiunile de mai jos, folosite în Ghid, au următoarele semnificații:

Barnahus – serviciul de asistență integrată pentru copii victime/martori ai infracțiunilor

Beneficiar - copilul victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, contra vieții și/sau sănătății, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale copilului o impun, care au sau pot avea un impact grav asupra integrității fizice și/sau psihice ai acestora, inclusiv copilul victimă/martor a contravenției de violență în familie sau celei care atentează la viața și sănătatea copilului, atunci când interesele copiilor o cer.

Copil - orice persoană cu vârsta sub 18 ani;

Persoană de încredere – adultul care acționează în interesul superior al copilului și îl însoțește pe parcursul asistenței în cadrul serviciului și/sau pe durata procedurilor legale;

Justiția prietenoasă copiilor - un sistem de justiție care prioritizează nevoile, drepturile și bunăstarea copilului în toate etapele procedurilor judiciare. Acest tip de justiție își propune să fie accesibil și ușor de înțeles pentru copii, să fie adaptat nivelului lor de dezvoltare emoțională și cognitivă, și să asigure o protecție sporită împotriva traumatizării suplimentare în contactul cu sistemul juridic.

Victimă - orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracțiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale.

Parte vătămată - persoana fizică sau juridică căreia i s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu moral, fizic sau material, recunoscută în această calitate, conform legii, cu acordul victimei. Minorul căruia i s-a cauzat prejudiciu prin infracțiune va fi considerat parte vătămată fără a fi necesar acordul său.

Reprezentant legal al copilului – părintele copilului, persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele legitime ale copilului și să acționeze în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și în alte domenii.

Asistență juridică primară – furnizarea de informații privind sistemul de drept al Republicii Moldova, privind actele normative în vigoare, drepturile și obligațiile subiecților de drept, privind modalitatea de realizare și de valorificare a drepturilor pe cale judiciară și extrajudiciară; acordare de consultanță în probleme juridice; acordare de asistență în vederea întocmirii actelor juridice; acordare a altor forme de asistență, care nu intră în categoria de asistență juridică calificată.

Introducere

Fenomenul violenței sexuale, exploatării, traficului de ființe umane și violenței în familie asupra copiilor are o amploare alarmantă la nivel global, inclusiv în Republica Moldova, afectând profund sănătatea fizică, psihică și dezvoltarea victimelor. Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului și Consiliul Europei recomandă statelor să adopte cele mai bune modele de intervenție multidisciplinară, centrate pe interesul superior al copilului, pentru a asigura o protecție eficientă și nedăunătoare. În acest sens, modelul Barnahus a fost recunoscut și recomandat pe plan internațional ca exemplu de bună practică, fiind considerat „standardul de aur” în intervenția față de copii victime sau martori ai infracțiunilor.

În Republica Moldova, Serviciul Barnahus reprezintă o soluție inovatoare: un spațiu sigur, prietenos copilului, unde toate intervențiile necesare — asistență juridică, psihologică, socială și medicală — sunt coordonate, iar drepturile, demnitatea și vocea copilului devin priorități absolute. Acest serviciu integrat reunește sub un singur acoperiș profesioniști din domeniile juridic, medical și psihosocial, excluzând practicile care riscă să retraumatizeze copilul prin interviuri repetate sau proceduri fragmentate. Aici, un singur interviu, realizat într-un mediu prietenos copilului, devine baza întregului proces, iar cooperarea dintre instituții transformă teoria prevenirii revictimizării într-o realitate aplicabilă.

În Republica Moldova, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC), cu suportul UNICEF, au pledat constant pentru formalizarea serviciului Barnahus, colaborând strâns cu autoritățile publice, promovând această viziune și contribuind decisiv la adaptarea modelului european la contextul național. CNPAC a fost inițiatorul și principalul promotor al procesului de pregătire a specialiștilor din întreaga țară, instruind profesioniști din diverse domenii (asistență socială, justiție, poliție, sănătate) pentru a lucra și interacționa în echipe multidisciplinare, asigurând astfel o intervenție coordonată pentru copiii victime și martori ai infracțiunilor.

Din 2022, CNPAC oferă acest serviciu pentru zona de nord a Republicii Moldova, prin intermediul primului Centru Barnahus funcțional din țară, și depune în continuare eforturi susținute pentru ca acest model să fie extins și aplicat uniform pe întreg teritoriul național, astfel încât toți copiii vulnerabili să beneficieze de sprijin de calitate, în condiții sigure și adaptate nevoilor lor. Prin standarde riguroase și abordări centrate pe copil, Barnahus promovează interesul superior al copilului, asigurându-se că fiecare intervenție pornește de la nevoile, drepturile și vulnerabilitățile acestora.

Acest ghid este destinat juriștilor și specialiștilor care lucrează în Barnahus și are scopul de a-i ghida în oferirea asistenței juridice primare într-un mod profesionist și empatic, transformând copilul dintr-un simplu „caz” într-un partener activ în procesul de obținere a dreptății. Veți găsi aici proceduri clare, instrumente practice și recomandări esențiale pentru:

Comunicarea eficientă cu copilul (utilizarea unui limbaj adaptat vârstei);

Cooperarea cu echipa multidisciplinară (psihologi, asistenți sociali, medici);

Protecția datelor și confidențialitatea;

Respectarea principiilor de lucru cu copiii victime/martori ai infracțiunilor;

Oferirea asistenței juridice centrată pe nevoile copilului.

Prin aplicarea acestor principii, contribuim la un sistem de justiție care nu doar aplică legea, ci și repară viața. Aceasta este misiunea Serviciului Barnahus. Iar, acest ghid contribuie la crearea unui sistem mai bine coordonat și eficient de protecție a copilului, care garantează accesul la justiție și asigură că nevoile copiilor victime sau martori ai infracțiunilor sunt tratate cu prioritate și profesionalism.

Capitolul I

Prezentarea Serviciului de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (Barnahus)

Conceptul Barnahus

Justiția prietenoasă copiilor reprezintă un sistem care pune accent pe protejarea interesului superior al copilului, oferind acces la un cadru juridic adaptat nevoilor și drepturilor specifice ale acestora. Acest concept este vital, în special pentru copiii care sunt victime sau martori ai infracțiunilor, având în vedere vulnerabilitățile specifice cu care se confruntă și care necesită o abordare distinctă. Un sistem de justiție prietenoasă copiilor trebuie să fie nu doar accesibil și adecvat vârstei, ci și rapid și diligent, asigurând astfel intervenții care minimizează riscul revictimizării copilului.

Pentru asigurarea justiției prietenoase, în Republica Moldova a fost creat Serviciul de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor – un serviciu social cu specializare înaltă, care asistă copii victime și martori ai infracțiunilor pe parcursul urmăririi penale, asumându-și un rol cheie atât în sistemul de justiție, cât și în cel de protecție a copilului. Serviciul funcționează în baza Regulamentului-cadru și a standardelor minime de calitate, aprobate prin Hotărârea de Guvern nr. 708/2019.

Acest serviciu a fost creat în conformitate cu standardele internaționale Barnahus, și constă în cooperarea și colaborarea între organele de drept, autoritățile tutelare, asistența socială și asistența medicală, oferind asistență juridică, psihologică, medicală și socială în aceeași locație, „sub un singur acoperiș”, în procesul de colectare a probelor în cauze penale. Asistența acordată în cadrul Centrului este prietenoasă copilului, iar specialiștii angajați sunt instruiți astfel încât, prin munca lor, să nu provoace suferințe suplimentare copiilor, fiind un exemplu de bune practici în prevenirea revictimizării copiilor aflați în contact cu legea penală.

Scopul Barnahus

Scopul Serviciului de tip Barnahus este de a facilita procesul de colectare a probelor concludente și utile în cadrul procesului penal, oferind în același timp copiilor victime sau martori ai infracțiunilor asistență specializată pentru prevenirea revictimizării și retraumatizării acestora.

Echipa de specialiști din cadrul Barnahus include profesioniști instruiți în diverse domenii, care colaborează strâns cu organele de drept. Aceștia ajută la colectarea probelor imediate prin audierea copilului într-un mediu prietenos și facilitarea examinării medico-legale, oferind la solicitare, rapoarte psihologice care contribuie la înțelegerea impactului acțiunilor infracționale asupra stării psiho-emoționale ale copilului.

În paralel, echipa se asigură că aceste proceduri nu cauzează retraumatizarea copilului, oferindu-i suport psihologic constant pe parcursul întregului proces. De asemenea, prin colaborarea cu alți specialiști, echipa Barnahus contribuie la asigurarea nevoilor imediate ale copilului, cum ar fi prevenirea expunerii la riscuri suplimentare. Astfel, serviciul asigură o intervenție rapidă și integrată, menținând echilibrul între nevoile copilului și exigențele legale de investigare.

Beneficiarii Barnahus

Serviciul Barnahus a fost creat pentru acordarea asistenței specializate, prioritizând cele mai grave cazuri. Astfel beneficiarii ai serviciului sunt copiii victime și/sau martori ai:

**infracțiunilor privind
viața sexuală**

art. 171 –
art. 175/1 CP

**infracțiunilor împotriva
familiei și minorilor**

art. 201, art. 201/1,
art. 206 art. 208, 208/1
și 208/2 CP

**altor tipuri de
infracțiuni acolo
unde interesele
justiției sau ale
copilului o cer**

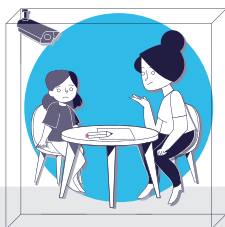

Situațiile în care interesele copiilor o cer includ acele acțiuni infracționale care au sau pot avea un impact grav asupra integrității fizice și/sau psihice a acestuia (de exemplu: art. 145, art. 150 - 151, art. 165 – 164/1, art. 166/1, art. 287 și altele).

În cadrul serviciului, beneficiază de asistență și adulții – persoanele de încredere ale copilului – care au fost afectați emoțional de actele de violență la care au fost expuși copiii. Sprijinul oferit acestor adulți are ca scop principal îmbunătățirea capacității lor de a-i ajuta pe copii să depășească trauma emoțională. Asistența acordată se concentrează pe stabilizarea emoțională și pe oferirea asistenței juridice primare, precum și pe ghidarea acestora în procesul legal, cu respectarea nevoilor lor urgente și esențiale

Tipurile de asistență specializată

În conformitate cu prevederile pct. 17 din Regulamentul-cadru aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 708/2019, Serviciul de asistență integrată pentru copiii victime/martori ai infracțiunilor oferă următoarele tipuri de asistență specializată:

Audiere în condiții speciale

realizată în conformitate cu art. 110¹ din Codul de procedură penală, într-un spațiu special amenajat, prietenos și sigur, adaptat nevoilor copilului. Audierea este efectuată de interviuatori certificați în acest domeniu, care aplică o abordare adecvată vârstei și situației copilului. Procesul este asistat de echipament tehnic performant și soft licențiat, care garantează confidențialitatea integrală a datelor și informațiilor colectate.

Evaluare psihologică

realizată pentru a determina gravitatea traumei suferite de copil, ceea ce constituie o circumstanță importantă atât pentru soluționarea cauzei penale, cât și pentru protecția interesului superior al copilului. Această evaluare poate contribui la individualizarea pedepsei penale și, în anumite cazuri, la recuperarea prejudiciilor morale sau materiale.

Examinare medico-legală

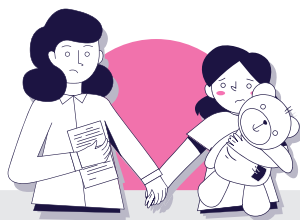
realizată de medicii legiști în baza protocolului adaptat într-un cabinet medical complet echipat pentru efectuarea expertizelor medico-legale necesare în cadrul investigațiilor penale. Această examinare este esențială pentru a documenta orice prejudiciu fizic suferit de copil în urma infracțiunii.

În funcție de nevoile individuale ale copilului, pot fi oferite și următoarele tipuri de asistență complementară:

Asistență pentru asigurarea protecției copilului aflat în situație de risc

realizată pentru a monitoriza situația fiecărui copil, iar atunci când se constată/observă o circumstanță care ar pune copilul într-o situație de risc, asigură ca acesta să se afle în siguranță, atât în cadrul familiei, cât și în comunitate.

Asistență psihologică în situație de criză

realizată pentru stabilizarea stării psiho-emoționale a copilului și, în funcție de necesități, a părintelui protector sau a persoanei de încredere a copilului.

Asistență juridică

realizată pentru a ghida beneficiarii (copiii, în funcție de gradul de maturitate, și adulții) în procesul legal, informându-i cu privire la drepturile și obligațiile lor.

Capitolul II

Principii de lucru cu copii victime/martori ai infrațiunilor

Serviciul de asistență integrată pentru copii victime/martori ai infracțiunilor funcționează pe baza unor principii fundamentale, care garantează respectarea drepturilor și nevoilor copilului pe tot parcursul procesului de justiție.

Aceste principii se aplică în toate tipurile de asistență, inclusiv juridică, și ghidează modul de abordare atât a copilului, cât și a adultului însoțitor, asigurând o intervenție empatică, corectă și centrată pe copil.

Pentru facilitarea discuției se va utiliza:

1. **Ghidul de interviu primar** (Anexa 1)
2. **Formularul de documentare a activității** (Anexa 1)

Respectarea interesului superior al copilului

Este un principiu fundamental care guvernează toate deciziile și intervențiile în cazurile de copii victime sau martori ai infracțiunilor. Conform art. 3 alin. (1) din Convenția ONU privind Drepturile Copilului, interesul superior al copilului trebuie să prevaleze în toate acțiunile care îl privesc. Evaluarea acestuia se face ținând cont de opiniile copilului, bunăstarea sa fizică, psihologică, socială și economică, precum și de contextul său personal.

În cadrul Barnahus Moldova, se aplică grila de determinare a interesului superior al copilului (Anexa 3) - un instrument esențial utilizat pentru a evalua în mod sistematic și obiectiv ce decizie, acțiune sau intervenție ar proteja cel mai bine copilul, având în vedere toate aspectele relevante legate de situația lui particulară. Această grilă permite echipei multidisciplinare să analizeze nu doar faptele juridice, ci și nevoile emoționale, psihologice, sociale și de sănătate ale copilului, prioritizând în mod constant asigurarea unui mediu sigur și protejat. În procesul de aplicare a acestei grile, specialiștii pun pe primul plan securitatea fizică și emoțională a copilului, precum și menținerea și/sau restabilirea sănătății, considerând aceste elemente fundamentale pentru recuperarea sa.

De asemenea, grila sprijină luarea unor decizii care respectă dreptul copilului de a-și exprima opinia și de a fi ascultat, garantând astfel că vocea copilului este luată în considerare în fiecare etapă a intervenției. Prin utilizarea acestui instrument, se asigură că fiecare decizie luată este adaptată particularităților specifice ale copilului și urmărește minimalizarea riscului de expunere la noi traume.

1. Adaptează comunicarea la nivelul de dezvoltare al copilului.
2. Ascultă cu răbdare și respect opinia copilului.
3. Acordă, întotdeauna, prioritate interesului superior al copilului, chiar și atunci când intervenția nu este acceptată de adult.
4. Colaborează cu echipa pentru a identifica toate necesitățile de asistență centrate pe nevoile copilului.

Exemplu de bună practică

Un copil de 9 ani, victimă a violenței domestice, ajunge la Barnahus împreună cu mama lui, care minimizează situația și insistă că „nu mai e nevoie de poliție sau psiholog, totul s-a rezolvat acasă.” Cazul a fost referit de către Poliție pentru a acorda copilului asistență psihologică de criză.

► Pasul 1: Adaptarea comunicării și ascultarea copilului

Juristul Barnahus se așază cu copilul într-un spațiu sigur, fără prezența părintelui, și îi explică situația folosind un limbaj simplu, potrivit vârstei: „Suntem aici ca să te ajutăm și să ne asigurăm că te simți în siguranță. Poți să-mi spui cum te simți acasă și dacă mai sunt lucruri care te sperie?”

Juristul ascultă activ răspunsurile copilului și își notează observațiile pentru a lua decizii corecte ulterior.

► Pasul 2: Colaborarea cu echipa Barnahus

Pe baza informațiilor primite de la copil, juristul discută cu psihologul (care a acordat copilului asistența de criză) și asistentul social din echipă (managerul de caz din cadrul serviciului). Împreună decid dacă sunt necesare măsuri de protecție și care ar fi cele mai potrivite situației.

► Pasul 3: Acționarea pentru protejarea interesului superior al copilului în caz de conflict cu părintele

Juristul îi explică mamei că prioritatea este siguranța, sănătatea și starea de bine a copilului. Chiar dacă mama copilului insistă să închidă cazul, juristul va acționa în interesul superior al copilului și va interveni către autoritatea tutelară, după caz, către poliție cu recomandări pentru luarea măsurilor de protecție astfel încât copilul să fie în afara oricărui risc, chiar dacă acest lucru contrazice dorințele părintelui.

Participarea copilului și exprimarea opiniei

Copiii victime/martori trebuie tratați ca titulari deplin de drepturi, având posibilitatea de a-și exprima opiniile în toate etapele procedurilor care îi privesc. În conformitate cu art. 12 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, copilul are dreptul de a fi ascultat și dreptul de a-și exprima opinia, iar aceasta urmează să fie luată în considerare, în funcție de vârstă și maturitate.

Convenția de la Lanzarote (art. 31) consolidează acest drept, subliniind că participarea copilului în cadrul anchetei și a procedurilor judiciare trebuie să fie protejată, voluntară, informată și adaptată nivelului său de dezvoltare.

Participarea copilului și exprimarea opiniei sunt drepturi fundamentale garantate prin Convenția ONU privind Drepturile Copilului (art. 12) și Convenția de la Lanzarote (art. 31). Copiii victime sau martori trebuie să aibă oportunitatea de a-și exprima opiniile în cadrul procedurilor legale, iar aceste opinii trebuie să fie luate în considerare, în funcție de vârstă și de nivelul său de maturitate.

1. Întreabă copilul dacă dorește să participe la aceste proceduri, asigurându-te că înțelege esența acestora și că se simte în siguranță.
2. Informează copilul cu privire la dreptul său de a-și exprima opinia și explică-i că această opinie va fi luată în considerare pe tot parcursul procedurii.
3. Explică-i copilului rolul său în proces, ce se va întâmpla cu informațiile pe care le va comunica și cum va contribui la derularea procedurii judiciare.

Exemplu de bună practică

Un copil de 10 ani, victima unui abuz fizic și psihologic comis de profesoara sa în timpul lecțiilor. Copilul a fost lovit cu capul de bacă și agresat verbal de către profesoară în repetate rânduri.

► Pasul 1: Verificarea dorinței și a stării de bine a copilului

„Bună, sunt [numele juristului]. Aș vrea să vorbim puțin, ca să înțelegi mai bine de ce ai venit astăzi aici și cum putem să te ajutăm. Știi tu de ce ai venit la noi astăzi?”

(Așteaptă răspunsul copilului. Dacă nu știe sau nu este sigur, continuă cu o explicație simplă.)

Juristul ascultă activ răspunsurile copilului și își notează observațiile pentru a lua decizii corecte ulterior.

► Pasul 2: Informarea despre dreptul la opinie

„Știi, e foarte important pentru noi să înțelegem cum vezi tu lucrurile. Ai dreptul să îți spui părerea, iar noi vom ține cont de ea în tot ce urmează. Nimeni nu o să te forțeze să spui ceva, dar dacă alegi să ne spui, vom asculta cu mare atenție.”

► Pasul 3: Explicarea rolului copilului și a utilizării informației

„Ceea ce îmi vei spune este important pentru că mă va ajuta să înțeleg cum pot să te ajut. Rolul meu este să mă asigur că tu ești în siguranță – la școală, acasă și oriunde mergi – și că nimeni nu te împiedică să înveți. Informațiile pe care mi le dai mă vor ajuta să fac ceea ce e corect pentru tine și pentru familia ta, ca să primești sprijinul de care ai nevoie.”

Protecția împotriva discriminării

Conform acestui principiu, fiecare copil are dreptul de a fi tratat în mod egal, fără discriminare pe baza diverselor caracteristici personale sau sociale. Profesioniștii care lucrează cu copii în cadrul modelului Barnahus trebuie să asigure un tratament echitabil, luând în considerare nevoile individuale ale fiecărui copil și oferind măsuri adecvate pentru a garanta accesul egal la justiție și protecție. Fiecare copil trebuie tratat ca o persoană unică, cu drepturi și nevoi proprii, iar orice procedură trebuie desfășurată într-un mod care protejează integritatea sa fizică, psihologică și morală, indiferent de statutul juridic, vârstă, sex, origine, dizabilitate sau orice alt criteriu protejat.

1. Tratează copilul cu empatie și respect.
2. Documentează-te de particularitățile culturale și/sau sociale caracteristice copilului (de exemplu, romi, cu dizabilități, migranți).
3. Folosește un limbaj accesibil, și, dacă este necesar, apelează la materiale vizuale sau interpreți (lingvistic, mimico-gestual).
4. Adaptează ora/ziua intervenției pentru a respecta tradițiile culturale și religioase ale copilului.

Exemplu de bună practică

Fata de 14 ani, de etnie romă, este victima unui abuz sexual. Fata întâmpină dificultăți în exprimare coerentă în limba română.

► Pasul 1: Verificarea înțelegerii și oferirea unei opțiuni de sprijin

„Aș vrea să te întreb ceva important. Tu înțelegi ce vorbim noi acum? E clar ce îți spun eu?”

(se lasă timp pentru răspuns; dacă răspunsul este negativ sau incert)

„Nu este nicio problemă. Dacă vrei, putem chema pe cineva care să ne ajute să ne înțelegem mai bine. Vrei să facem asta?”

► Pasul 2: Prezentarea persoanei de sprijin (translator/intermediar)

(după ce copilul este de acord)

„Uite, ea este doamna Oksana. Vorbește și limba ta și limba mea. Ea o să ne ajute să înțelegem mai bine ce spunem unii altora. Dacă ceva nu este clar, poți să-i spui ei, și ea mă va ajuta să înțeleg. Totul este ca să te simți tu bine și să fim siguri că vorbim corect.”

► Pasul 3: Coordonarea momentului potrivit pentru asistența copilului

„Știi că astăzi e o zi importantă pentru tine și familia ta. Vreau să te întreb dacă te simți pregătită să mai vorbim puțin acum, cu mine sau cu colegii mei... sau poate preferi să vii mâine și continuăm atunci discuția? Este în regulă cum alegi tu.”

Respectarea demnității copilului

Demnitatea copilului este o valoare fundamentală în toate intervențiile care îl vizează, fiind garantată de instrumente precum Convenția ONU privind Drepturile Copilului (art. 39) și Convenția de la Lanzarote (art. 30 și 31), care impun un tratament respectuos, non-discriminatoriu și adaptat al copilului în cadrul justiției.

Articolul 15¹ din Codul de procedură civilă, prevede că în toate cauzele care privesc copiii, instanța de judecată, autoritățile publice, instituțiile și alți participanți la proces au obligația să respecte și să protejeze drepturile copilului, acordând prioritate interesului superior al copilului, respectării demnității, opiniilor, identității și nevoilor sale.

1. Adresează-te copilului cu respect.
2. Vorbește pe un ton calm, prietenos și fără superioritate.
3. Evită etichetările sau judecățile.

Exemplu de bună practică

Băiat de 7 ani, dizabilitate intelectuală, victimă a unui abuz sexual.

► Pasul 1: Întreabă cum vrea să fie numit și evită diminutivele sau apelativele

„Salut! Eu sunt [prenumele tău]. Tu cum vrei să-ți zic – [prenume întreg] sau altfel?”

„Vreau să mă asigur că îți spun pe numele care îți place ție. E în regulă dacă te întreb asta?”

„Spune-mi, te simți mai bine dacă îți zic [numele lui complet] sau altfel? Vreau să folosesc numele tău așa cum îți place ție.

► Pasul 2: Respectă starea emoțională a copilului

„Este normal să te simți confuz.” „Nu e nicio grabă”. „Ești în siguranță aici.”

► Pasul 3: Evită etichetările

Evită: „Trebuie să fii puternic.” / „Nu mai plânge.” / „A trecut, uită.”

Asigurarea confidențialității

Confidențialitatea este esențială pentru protejarea identității și integrității emoționale a copilului care este victimă sau martor într-un caz de infracțiune. Aceasta presupune gestionarea cu responsabilitate a informațiilor referitoare la implicarea copilului în proceduri judiciare, astfel încât să nu fie divulgate date care ar putea duce la identificarea sa și care ar putea agrava trauma deja existentă sau să expună copilul la riscuri suplimentare.

1. Stochează documentele într-un sistem securizat, accesibil doar persoanelor autorizate.
2. Explică copilului ce informații vor trebui să fie partajate și care vor fi păstrate confidențial.

Exemplu de bună practică

Fată de 16 ani, victimă a violenței în familie.

► Pasul 1: Clarificarea regulilor de confidențialitate

„Tot ce vorbim aici rămâne între noi. Asta înseamnă că nu vom povesti altor persoane despre ce îmi spui tu, nici prietenilor tăi și nici altor oameni pe care îi cunoști. Însă, dacă aflu ceva care ar putea să te pună în pericol sau să-ți facă rău, atunci va trebui să comunic altor specialiști, ca să putem avea grijă de tine. Nu o să fac asta fără să-ți spun. Vom discuta împreună și îți voi explica ce urmează să facem, ca tu să te simți în siguranță.”

► Pasul 2: Întărirea încrederii și implicarea copilului în protejarea datelor sale.

„Este ceva anume ce nu ai vrea să afle alții? Dacă ai îngrijorări, spune-mi și vedem împreună cum putem să face ca lucrurile să fie în siguranță pentru tine.”

Siguranța copiilor

Este un principiu fundamental în toate procesele care implică copii victime sau martori ai infracțiunilor. Este esențial să asigurăm un mediu sigur și protejat pentru copil, atât în cadrul procesului judiciar, cât și în viața de zi cu zi..

1. Fii atent la orice semn care poate indica asupra unui pericol pentru copil.
2. Raportează orice situație suspectă de pericol iminent.

Exemplu de bună practică

Fată de 14 ani este victimă a exploatării prin muncă.

► **Pasul 1: Observarea și identificarea semnelor de risc**

„Am observat că ești foarte obosită. Vrei să-mi povestești ce ai făcut ieri?”

Ascută fără să întrerupi copilul

► **Pasul 2: Acționează pentru protejarea copilului.**

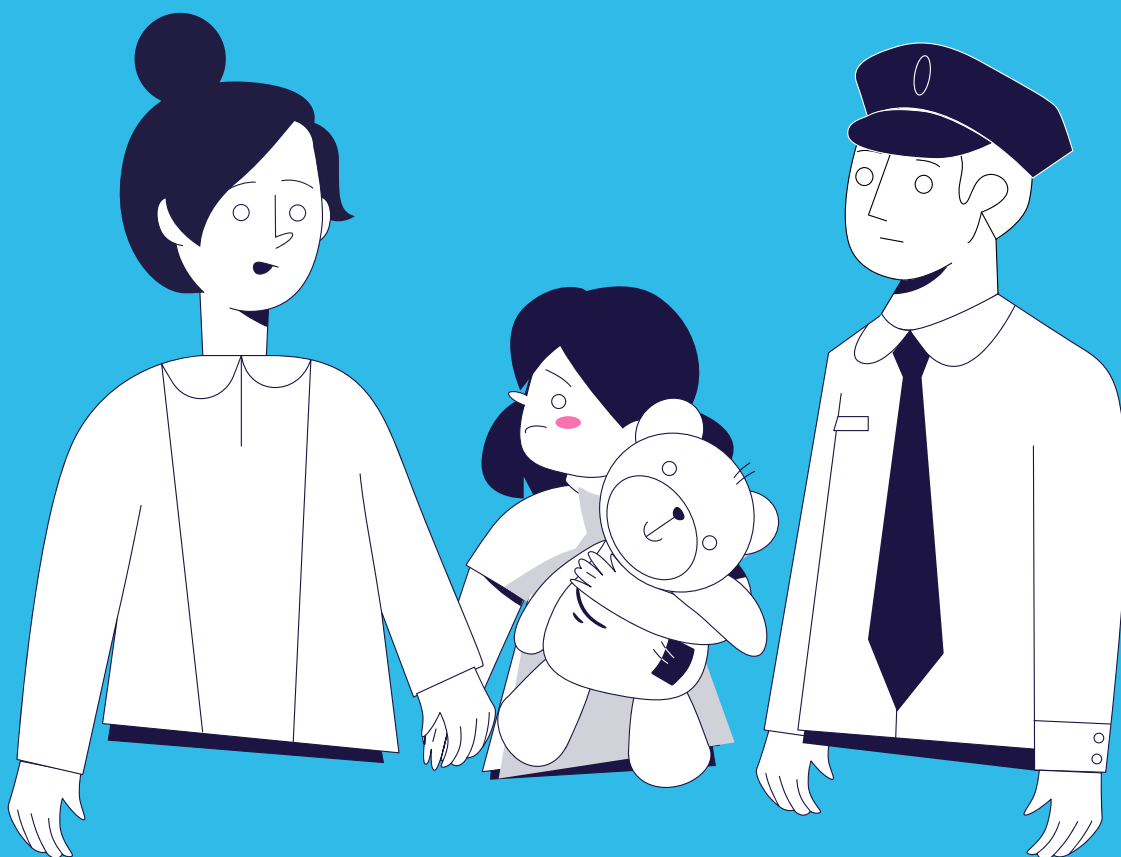
„Îți mulțumesc că mi-ai spus. Vom face tot ce ține de noi ca tu să fii în siguranță de acum înainte.”

În funcție de ce îți zici copilul, decizi cum acționezi.

Capitolul III

Drepturile copilului victimă/martor a infracțiunii

Reprezentare în procesul penal

Copilul, prin natura sa, nu poate să-și apere singur drepturile în procedurile judiciare. În acest sens, legislația prevede instituția reprezentantului legal – persoana împuternicită să acționeze în numele copilului și să pledeze pentru apărarea drepturilor acestuia, în interesul superior al copilului, pe parcursul întregului proces penal.

Reprezentanții legali ai victimei sau ai părții vătămate (copii sau persoane iresponsabile) pot fi părinții, tutorii sau curatorii (art. 77 alin. 1 CPP). În cazul în care copilul victimă, partea vătămată, nu are un reprezentant legal din rândul persoanelor indicate mai sus ori în cazul unui conflict de interese cu aceste persoane, organul de urmărire penală ori instanța de judecată desemnează din oficiu, prin ordonanță sau încheiere motivată, în calitate de reprezentant legal autoritatea tutelară teritorială din raza sediului organului de urmărire penală sau al instanței de judecată.

Potrivit legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, termenul „reprezentant legal al copilului” este definit la articolul 3, care stipulează că reprezentant legal al copilului este părintele sau persoana desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele copilului.

În cazul în care părintele sau persoana adultă care are responsabilități legale față de copil este acuzată de acțiuni violente față de copil, aceasta nu poate avea calitatea de reprezentant legal al copilului în acest proces. Este important ca reprezentantul legal desemnat să acționeze în interesul superior al copilului, dacă există suspiciuni că acesta nu acționează corespunzător, se recomandă colaborarea cu organul de urmărire penală, după caz, instanța de judecată pentru desemnarea unei alte persoane.

În cazul copiilor martori ai violenței în familie, calitatea de reprezentant legal al copilului nu poate fi preluată de către părintele afectat de violență, ori acesta nu poate avea două calități concomitente pe același dosar (parte vătămată și reprezentant legal al copilului).

Asistență juridică garantată de stat

Copilul victimă a infracțiunilor de violență în familie, infracțiunilor privind viața sexuală au dreptul la asistență juridică calificată (art. 19 alin.1/1 din Legea 198/2007 și art. 58 alin. (4) subpunct 2 CPP).

Solicitarea acordării asistenței juridice garantate de stat poate fi făcută de către copil sau de autoritatea tutelară, fără necesitatea acordului părinților sau al tutorelui/curatorului (art. 19 alin. (12) din Legea nr. 198/2007).

Informarea despre dreptul la asistență juridică este obligatorie în toate cazurile, în special în cadrul procedurilor în care părinții, membrii familiei sau îngrijitorii sunt presupuși autori ai infracțiunii.

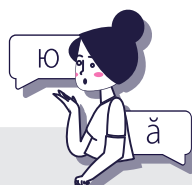
Copilul martor al infracțiunilor, în conformitate cu prevederile art. 481/1 alin. (1) punct 1 din CPP, are dreptul să fie reprezentat la toate etapele procesului de un reprezentant legal și de avocat. De asemenea, acesta are dreptul:

să tacă și să nu se incrimineze pe sine sau pe rudele sale

să facă declarații în limba lui maternă sau într-o limbă pe care o vorbește

să fie asistat gratuit de un interpret

să dispună de alte drepturi procedurale ale martorului, prevăzute la art. 90 CPP

Drepturile martorului în vârstă de 14–16 ani

Pe lângă drepturile prezentate mai sus, acesta poate: să recuze interpretul, pedagogul, psihologul implicat în audiere; să refuze participarea reprezentantului său; să scrie personal declarații, cereri, plângeri împotriva ofițerului de urmărire penală, procurorului și instanței de judecată.

Refuzul martorului minor privind reprezentarea legală nu este obligatoriu pentru ofițerul de urmărire penală, procuror și instanța de judecată.

Drepturile martorului în vârstă de 16–18 ani

Pe lângă drepturile prezentate supra, acesta dispune de toate drepturile și obligațiile unui martor, de dreptul de a fi informat despre toate cererile făcute de reprezentantul lui, precum și de a formula obiecții asupra acestor acțiuni.

! Utilizarea forței fizice împotriva unui martor minor, inclusiv aducerea lui forțată, este interzisă în toate fazele procesului penal.

Informare cu privire la serviciile de suport

Conform prevederilor 58 alin. (4) subpunct 5 CPP, copiii victime sau martori ai infracțiunilor deosebit de grave, cum ar fi cele comise cu violență extremă, infracțiunile de natură sexuală, tortura sau violența în familie, au dreptul fundamental de a fi informați cu privire la serviciile de suport disponibile pentru ei. Aceste servicii includ asistență medicală, servicii de adăpost și asistență juridică, toate destinate să ofere sprijin și să contribuie la recuperarea lor.

Informațiile trebuie prezentate într-un mod accesibil și adaptat vârstei copilului, astfel încât acesta să poată înțelege pe deplin opțiunile disponibile și modul în care poate beneficia de acestea. De asemenea, trebuie explicate și condițiile generale de acordare a acestor servicii, pentru a asigura transparență și claritate în procesul de accesare a ajutoarelor necesare.

Conform Legii nr. 137 /2016 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, victimele infracțiunilor, inclusiv copiii victime sau martori ai infracțiunilor grave, cum ar fi cele comise cu violență extremă, infracțiunile sexuale, tortura sau violența în familie, au dreptul de a beneficia de servicii de reabilitare. Legea reglementează în detaliu procedurile și condițiile minime pentru reabilitarea acestora, asigurându-se că victimele sunt informate despre serviciile de suport disponibile. Printre acestea se numără asistența medicală, adăpostul, suportul psihologic și consilierea juridică, toate destinate să sprijine victimele în procesul lor de recuperare fizică, emoțională și juridică

Suport pe parcursul procedurilor judiciare

Copilul victimă și martor pe infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei, victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, victima infracțiunilor cu caracter sexual sau a violenței în familie, victima traficului de ființe umane și victima traficului de copii are dreptul să fie însoțit de o persoană de încredere, alături de avocatul său, în cadrul tuturor actelor de cercetare penală, inclusiv la ședințele închise (58 alin. (4) subpunct 3 CPP).

Acest lucru este esențial, în special pentru copiii victime sau martori ai infracțiunilor grave, care pot resimți anxietate și frică în fața instanței sau în timpul audierilor. Prezența unei persoane de sprijin nu doar că le oferă confort emoțional, dar contribuie și la crearea unui mediu mai prietenos, în care copilul se poate simți mai în siguranță. Această combinație de sprijin emoțional și asistență juridică (persoană de încredere și avocat) este crucială pentru a preveni revictimizarea și pentru a garanta că vocea copilului este auzită în procesul judiciar.

Dreptul la protecție

În cazul în care există temeiuri că partea vătămată, martorul și membrii familiei acestora ori rudele apropiate pot fi sau sunt amenințate cu moartea, cu aplicarea violenței, cu deteriorarea sau distrugerea bunurilor ori cu alte acte ilegale, organul de urmărire penală, procurorul sau, în funcție de caz, instanța de judecată sunt obligați să ia măsurile prevăzute de legislație pentru ocrotirea vieții, integrității corporale, libertății sau bunurilor participanților la proces și, în condițiile legii, ale rudelor apropiate și membrilor de familie ai acestora (art. 215 alin. (1) CPP). Cererea privind protecția martorului și victimei minore poate fi înaintată de avocat. Aplicarea măsurilor de protecție se dispune prin hotărâre motivată a procurorului sau a instanței de judecată. Hotărârea este obligatorie pentru organul abilitat cu protecția martorilor.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, în cazul în care copilul victimă a infracțiunii se află în stare de pericol, sunt prevăzute trei categorii de măsuri: măsuri urgente, măsuri de protecție și măsuri de asistență.

Măsuri urgente:

- asigurarea pazei personale, pazei locuinței, a reședinței ori a bunurilor;
- interceptarea comunicărilor în condițiile Codului de procedură penală;
- supravegherea prin intermediul mijloacelor audio/video în condițiile Codului de procedură penală;
- plasarea temporară într-un loc sigur;
- protejarea deplasării sau limitarea deplasării;
- eliberarea mijloacelor speciale active și pasive de protecție personală;
- instalarea tehnicii speciale de semnalizare în locul de detenție.

Măsuri de protecție:

- protecția datelor de identitate;
- audierea cu aplicarea unor modalități speciale;
- schimbarea domiciliului sau locului de muncă ori de studii;
- schimbarea identității, schimbarea înfățișării;
- instalarea unui sistem de alarmă la locuință sau reședință; schimbarea numărului de telefon;
- asigurarea protecției bunurilor.

Măsuri de asistență:

- integrarea în alt mediu social;
- asistența psihologică și socială;
- asistență medicală.

Ordonanță de protecție

Ordonanța de protecție eliberată în ordine penală

Dacă, în cadrul procesului penal, se constată că victima violenței în familie sau victima infracțiunilor cu caracter sexual se află în pericol de a fi supusă violenței sau altor acțiuni ilegale, inclusiv de distrugere a bunurilor sale, organul de urmărire penală sau procurorul este obligat să intervină neîntârziat pentru a asigura obținerea măsurilor de protecție. Demersul de obținere a măsurilor de protecție poate fi înaintat instanței de judecată de către organul de urmărire penală sau de către procuror, precum și în baza cererii părții vătămate. Instanța de judecată, prin încheiere, emite, în 24 de ore de la primirea cererii, o ordonanță de protecție, prin care poate oferi protecție victimei și copiilor ei (art. 215/1 alin. 1-3 CPP).

Neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea măsurilor stabilite de instanța de judecată în ordonanța de protecție a victimei violenței în familie se pedepsește penal (art. 320/1 CP). Dacă demersul de eliberare a ordonanței de protecție a victimei violenței în familie se înaintează la faza urmăririi penale, atunci acest demers se examinează de către judecătorul de instrucție. Dacă demersul se înaintează la faza judecării cauzei penale, atunci demersul se examinează de către instanța de judecată.

Ordonanța de protecție eliberată în ordine civilă

În ordine civilă măsurile de protecție față de victima violenței în familie pot fi solicitate de un număr mult mai larg de subiecți de sesizare decât cei prevăzuți în art. 215/1 CPP. Cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se depune la instanța judecătorească competentă de la domiciliul sau locul de aflare al victimei sau al agresorului, de la locul unde victima a solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de violență.

În caz de imposibilitate a depunerii cererii de către victimă din motive de sănătate, vârstă sau alte motive întemeiate, la solicitarea ei, cererea privind aplicarea măsurilor de protecție poate fi depusă în interesele victimei de către organul de

poliție sau autoritatea de asistență socială. Cererea privind aplicarea măsurilor de protecției în interesele copilului sau ale persoanei în privința căreia a fost instituită o măsură de ocrotire poate fi depusă de autoritatea tutelară, persoana însărcinată cu ocrotirea persoanei aflate sub ocrotire, de procuror sau de orice altă persoană care justifică un interes privind apărarea și protecția personală sau patrimonială a persoanei aflate sub ocrotire chiar și în lipsa solicitării din partea victimei sau a reprezentantului său legal (art. 278/1 alin. (1) CPC).

Ordinul de restricție de urgență

În caz de stabilire la locul faptei, ca urmare a evaluării riscurilor, a unor circumstanțe care indică o bănuială rezonabilă că au fost comise acte de violență în familie și/sau existența unui pericol iminent de repetare sau comitere a acțiunilor violente, organul de poliție este obligat să dispună imediat eliberarea ordinului de restricție de urgență în privința agresorului pentru înlăturarea situației de criză și, concomitent, întreprinde acțiunile necesare de constatare a comiterii infracțiunii de violență în familie.

Ordinul de restricție de urgență se emite pentru o perioadă de până la 10 zile și se pune îndată în aplicare, agresorul și victima (în cazul copiilor – reprezentantul legal al victimei) fiind informați despre restricțiile aplicate, drepturile și obligațiile care le revin și despre răspunderea pentru neexecutarea cerințelor ordinului de restricție. Supravegherea îndeplinirii măsurilor stabilite în ordinul de restricție de urgență se exercită de către angajații postului sau ai sectorului de poliție din localitate în modul prevăzut de lege. Pe durata valabilității ordinului, victima are dreptul să solicite, în condițiile legii, emiterea unei ordonanțe de protecție de către instanța de judecată. Acțiunea ordinului de restricție de urgență, în acest caz, se prelungește de drept și încetează odată cu punerea în aplicare a măsurilor de protecție stabilite de judecată (art. 12/1 alin. (1) – (5) Legea nr. 45/2007).

Agresorul are dreptul să conteste ordinul de restricție de urgență în instanța de judecată în condițiile contenciosului administrativ, dar acest fapt nu suspendă acțiunea ordinului de restricție. Cu alte cuvinte, restricția rămâne valabilă pe perioada examinării.

Pentru nerespectarea ordinului de restricție de urgență agresorul poate fi sancționat contravențional în baza art. 3181 Cod contravențional cu o amendă de la 60 la 90 de unități convenționale sau cu arest contravențional de la 3 la 10 zile.

Alte măsuri de protecție

Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți reglementează măsurile de protecție care trebuie aplicate pentru copii în diverse situații de risc. În caz de stabilire a circumstanțelor care indică un pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului și dacă acest pericol este provocat din partea reprezentanților legali/responsabililor legali ai copilului, autoritatea tutelară locală, întreprinde următoarele măsuri de protecție:

Pericolul iminent este provocat de ambii sau unicul reprezentant legal/responsabil legal al copilului 10:

1. ATL dispune luarea copilului de la părinți/alți reprezentanți legali/responsabili legali ai copilului, comunicând acest fapt procurorului în decurs de 24 ore.
2. dispune plasamentul de urgență a copilului (familie extinsă; sau în servicii de plasament de tip familial sau servicii de plasament de tip rezidențial).
3. înaintează, în termen de 3 zile lucrătoare, în instanța de judecată o cerere privind luarea copilului de la părinți cu sau fără decăderea din drepturi părintești.

Pericolul iminent este provocat din partea unui reprezentant legal/responsabil legal al copilului și există un adult protector:

1. ATL depune cerere de eliberare a ordonanței de protecție. Acordul părintelui protector nu este obligatoriu.
2. În cazul în care părintele/reprezentantul legal sau responsabilul legal care manifestă comportament protector nu are soluții pentru a asigura un spațiu sigur copilului, ATL în comun cu ATT, până la aplicarea ordonanței de protecție, asigură plasamentul copilului împreună cu adultul.

Plasamentul de urgență se aplică pe o perioadă de 72 de ore, cu posibilitatea prelungirii termenului până la 45 zile, timp în care se va efectua evaluarea complexă a cazului. Autoritatea tutelară locală asigură măsuri urgente de protecție a copilului în cazul existenței pericolului iminent pentru viața și sănătatea acestuia, inclusiv în afara programului de lucru (pct. 15- 17 HG nr. 270/2014).

Dreptul la compensarea prejudiciului

Victima (partea vătămată) are dreptul de a obține de la autorul infracțiunii sau de la alte persoane responsabile potrivit legii, atât despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune, cât și plata cheltuielilor de judecată. Victima (partea vătămată), căreia i-au fost cauzate prejudicii materiale sau morale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia, se poate constitui ca parte civilă în procesul penal și a înainta o acțiune civilă.

Prejudicii materiale – resursele financiare cheltuieli pentru tratament și îngrijirea urmată după acțiunile infracționale; alte costuri suportate ca consecință a acțiunilor ilegale săvârșite împotriva sa.

Prejudicii morale - suferința fizică și suferință psihologică cauzată de acțiunile infracționale; pierderea speranței de viață și/ sau onoarei din cauza defăimării, etc.

Prejudicii biologice - constă în însăși vătămarea corporală cauzată prin fapta prejudiciabilă (art. 2033 Cod Civil).

Dreptul de a fi audiată în condiții speciale

În conformitate cu prevederile art. 60. alin. (5) CPP partea vătămată este audiată în condițiile prevăzute pentru audierea martorului. Partea vătămată minoră este audiată în condițiile art. 1101 CPP. Condițiile speciale de audiere a minorului prevăzute de art.1101 CPP. Aceste condiții stabilesc ca audierea copilului să se efectueze de către judecătorul de instrucție, în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audio-video, prin intermediul unui intervievator, care este o persoană instruită pentru comunicare eficientă cu copilul. Înregistrarea audio-video realizată în condiții speciale este, de regulă, utilizată ca probă în faza de judecată și reproducă în cadrul cercetării judecătorești.

Conform art. 371 alin. (11) din CPP, în cazul în care martorul minor a dat declarații conform prevederilor art. 1101, citirea acestor declarații și reproducerea înregistrării audio-video a acestora ar trebui să înlocuiască audierea personală a minorului pentru a preveni o nouă traumatizare. Totuși, dacă instanța, în funcție de circumstanțele cauzei, consideră că minorul trebuie să depună declarații în ședința de judecată, aceasta poate dispune o nouă audiere. În astfel de cazuri, trebuie să se evite pe cât posibil repetarea audierii minorului, respectând principiul minimizării traumei pentru copil.

În aceste circumstanțe copilul are dreptul să fie audiat în aceleași condiții speciale. Art. 369 alin. (11) din CPP prevede că, în cazuri de necesitate, instanța de judecată poate, din oficiu sau la cererea părții vătămate, să dispună audierea minorului sau a părții vătămate a infracțiunilor cu caracter grav (infracțiuni sexuale, violență în familie, trafic de persoane sau de copii) în condiții speciale prevăzute de art. 1101. Această audiere poate avea loc și în absența inculpatului, căruia i se asigură însă dreptul de a lua cunoștință de declarațiile părții vătămate și de a pune întrebări prin intermediul apărătorului său.

Drepturile specifice ale victimelor sau martorii traficului de copii/ ființe umane

Dreptul de a nu coopera cu organele de drept - Victimele traficului de ființe umane au dreptul de a refuza cooperarea cu autoritățile de urmărire penală. În cazul în care victima, indiferent de motiv, decide să nu depună plângere și să nu participe în calitate de martor, această decizie trebuie respectată fără exercitarea vreunei presiuni nejustificate. Necooperarea victimei cu organul de urmărire penală exonerează autoritățile de obligația de a investiga cazul prin prisma infracțiunii de trafic de ființe umane. Necooperarea victimei cu organele de drept nu o limitează în dreptul de a beneficia de servicii de protecție și asistență, fapt prevăzut expres în art. 20, alin.(5) din Legea nr. 241/2005.

Dreptul la o perioadă de recuperare și reflecție - În cazul în care victima are nevoie de timp suplimentar pentru a lua o decizie în cunoștință de cauză cu privire la înaintarea unei plângeri penale, sau la participarea în calitate de martor, această perioadă trebuie acordată. Conform art. 20, alin.(4) din

Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, victimele traficului de ființe umane beneficiază de o perioadă de recuperare și reflecție de până la 30 de zile, timp în care li se oferă asistență și protecție. Acestea includ: servicii de cazare și de igienă personală, hrană, asistență juridică, socială, psihologică și medicală de urgență.

Dreptul de a nu fi pedepsită și urmărită pentru implicarea în activități infracționale - Victima traficului de ființe umane nu poate fi acuzată sau pedepsită pentru implicarea acesteia în activități infracționale sau ilicite, dacă acestea au fost comise sub constrângerea traficantilor și victima a făcut obiectul traficului de ființe umane (cum ar fi pentru implicarea ei în prostituție, cerșetorie, trecere frauduloasă a frontierei unui stat, aflarea ilegală pe teritoriul unui stat, donarea de organe sau țesuturi). În conformitate cu prevederile în art.165, alin. (4) și 206, alin.(4) CP, victima traficului de copii/ ființe umane este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu această calitate procesuală.

Important:

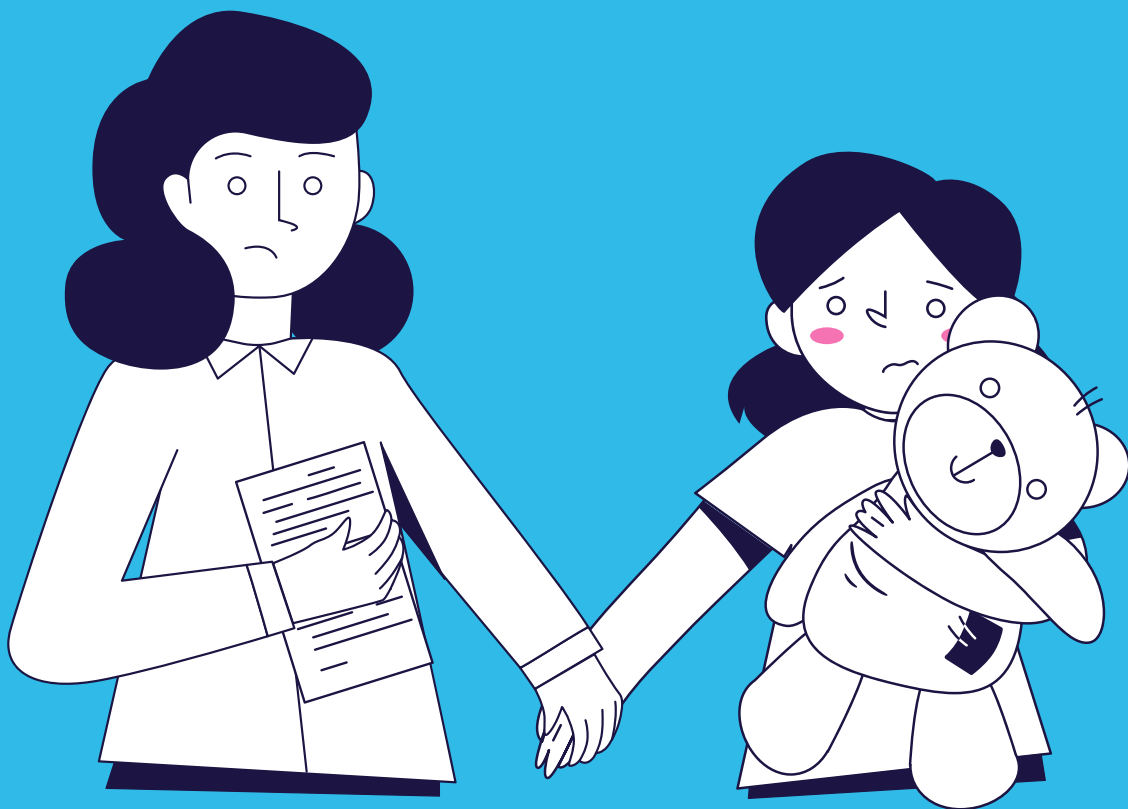
Aplicarea dispozițiilor alin. (4) ale art. 165 și 206 din Codul penal este posibilă doar în condițiile în care persoanei i se recunoaște oficial calitatea procesuală de victimă/parte vătămată.

Capitolul IV

Îndrumări specifice privind
asistență juridică în
procesul acordării asistenței
specializate în cadrul
Barnahus

Asistența juridică acordată copiilor-victime sau martori ai infracțiunilor reprezintă o componentă esențială a serviciului Barnahus, reglementat prin Hotărârea Guvernului nr. 708/2019. Acest model integrat are ca obiectiv principal protejarea drepturilor copilului și evitarea expunerii repetate la traume, prin intervenții coordonate între specialiști din domeniile juridic, psihologic, medical și social.

În acest cadru, juristul deține un rol-cheie: el trebuie să se asigure că fiecare copil primește sprijin legal personalizat, adaptat situației sale individuale. Aceasta presupune atât cunoașterea temeinică a legislației relevante, cât și abilități de comunicare adaptate nivelului de înțelegere al copilului, precum și o cooperare eficientă cu echipa multidisciplinară.

Asistența juridică în cadrul Barnahus se oferă în conformitate următoarele principii:

- Promptitudine și eficiență: Asistența juridică trebuie să fie realizată fără întârzieri pentru a preveni prelungirea suferinței copilului și a garanta accesul efectiv la justiție.
- Adaptare la nevoile copilului: Juristul trebuie să acționeze ținând cont de vârsta, gradul de maturitate, nivelul de dezvoltare și vulnerabilitățile copilului, oferind consiliere juridică într-un limbaj clar și accesibil.
- Coordonare multidisciplinară: Activitatea juristului se desfășoară în colaborare cu ceilalți membri ai echipei Barnahus (psihologi, medici, asistenți sociali, procurori), în baza unui plan individualizat de intervenție.

Procedura de acordare a asistenței juridice în cadrul Barnahus

1. Accesul la asistență juridică

Asistența juridică poate fi solicitată și acordată în orice etapă a procesului de sprijin al copilului în cadrul Centrului Barnahus.

2. Modalitatea de solicitare

Necesitatea acordării asistenței juridice se stabilește în cadrul ședințelor echipei multidisciplinare și/sau este comunicată managerului de caz de către specialiștii implicați în intervenție.

3. Furnizarea asistenței

Asistența juridică se oferă imediat după solicitare. Dacă acest lucru nu este posibil, beneficiarului i se comunică data și ora consultației, care va avea loc în cel mult trei zile de la solicitarea verbală sau scrisă.

4. Etapele procesului de asistență juridică

Asistența juridică include următoarele etape:

a) Întâlnirea cu copilul (Interviul juridic)

Această întâlnire are scopul de a înțelege situația juridică a copilului și de a identifica corect nevoile sale legale. Juristul nu solicită copilului să relateze detalii despre incidentul traumatic, ci se bazează pe informațiile existente în dosar. Discuția se axează pe clarificarea drepturilor copilului și pe oferirea de sprijin juridic într-un mod adaptat vârstei și nivelului său de înțelegere.

b) Documentarea

Analiza informațiilor obținute și cercetarea cadrului legal și a practicii judiciare relevante. Juristul formulează problema juridică și identifică soluțiile posibile. Această etapă poate implica și participarea copilului și reprezentantului legal.

c) Consultanța juridică

Juristul prezintă soluțiile identificate, explicând implicațiile fiecărei opțiuni. Informațiile pot fi oferite și reprezentantului legal sau, după caz, autorității tutelare competente.

5. Referirea către asistență juridică calificată

Dacă în timpul procesului se constată că este necesară asistență juridică calificată, beneficiarul este informat despre condițiile de accesare a acesteia. La cerere, juristul oferă sprijin în completarea cererii către Oficiul teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

Responsabilitățile juristului în cadrul Barnahus:

Juristul are responsabilitatea de a asigura respectarea interesului superior al copilului pe parcursul întregului proces judiciar și de a contribui activ la intervenția multidisciplinară.

Pașii de urmat sunt:

1. Evaluarea inițială a nevoilor juridice

- a. Identificarea tipului de infracțiune și a cadrului procedural aplicabil (penal, civil, contravențional).
- b. Clarificarea riscurilor de revictimizare și a măsurilor de protecție juridică necesare (inclusiv cereri de ordonanță de protecție, plasament, etc.).

2. Informarea copilului și a reprezentantului legal

- a. Comunicarea drepturilor legale și a etapelor procedurale într-un limbaj adaptat vârstei și nivelului de înțelegere al copilului și reprezentantului legal.
- b. Oferirea de sprijin în luarea deciziilor, cu respectarea principiului autonomiei copilului.

3. Reprezentarea în cadrul procedurilor legale

- a. Formularea de cereri, obiecții, sau contestații atunci când procedurile pot afecta negativ copilul.
- b. Intervenții pentru protejarea intereselor copilului în raport cu organele de urmărire penală și instanțele de judecată.

4. Participarea la întâlnirile echipei multidisciplinare

- a. Contribuirea la planul de intervenție integrat.
- b. Schimb de informații relevante (cu respectarea confidențialității și a consimțământului) în vederea susținerii interesului superior al copilului.

5. Monitorizarea și susținerea pe termen lung

- a. Asigurarea continuității asistenței juridice pe durata procedurilor judiciare și post-judiciare (ex. plângeri, recursuri).
- b. Sprijin în accesarea altor forme de asistență (plasament, psihologică, educațională, de reabilitare).

Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, există câțiva indicatori de realizare care trebuie respectați. În primul rând, juristul trebuie să fie calificat, având studii superioare în drept. Procedura de acordare a asistenței juridice este detaliată în manualul operațional al Centrului, iar fiecare caz trebuie documentat corespunzător, asigurându-se că asistența juridică primară este oferită tuturor reprezentanților legali sau persoanelor de încredere ai copiilor beneficiari.

Asistența juridică trebuie să fie acordată imediat după solicitare. În cazurile în care acest lucru nu este posibil, beneficiarul va fi informat cu privire la data și ora consultației, care va avea loc cât mai curând posibil. Acest lucru asigură un răspuns rapid și eficient la nevoile beneficiarilor.

Interviul inițial cu copilul și reprezentantul legal – rolul juristului în evaluarea interesului superior al copilului

În cadrul Barnahus, juristul are responsabilitatea de a contribui la asigurarea unei audieri echitabile și sigure pentru copil. Un element esențial în acest proces este interviul inițial cu copilul și cu reprezentantul său legal. Acest interviu are scopul de a evalua compatibilitatea și interesul real al reprezentantului legal de a proteja copilul, precum și de a informa copilul într-un limbaj accesibil despre drepturile și responsabilitățile sale în cadrul procedurii.

Interviul poate fi structurat în două componente principale:

1. Consultarea și informarea reprezentantului legal

Juristul va formula întrebări menite să clarifice dacă reprezentantul legal acționează în interesul copilului și dacă există riscuri privind influențarea declarațiilor. Exemple de întrebări utile includ:

- a. Care este relația dumneavoastră cu copilul?
- b. Ați fost informat cu privire la drepturile copilului în cadrul procedurilor?
- c. Cum considerați că puteți sprijini copilul pe parcursul procesului legal?
- d. Există vreo posibilitate ca mărturiile copilului să fie influențate sau afectate de mediul familial?

În baza răspunsurilor și a comportamentului observat, juristul, în colaborare cu psihologul Barnahus, poate evalua necesitatea implicării altui reprezentant legal/tutore, în conformitate cu art. 61 alin. (3) din Codul de procedură penală, în caz de conflict de interese.

2. Consultarea și informarea copilului

Atunci când juristul oferă asistență juridică directă copilului, este esențial ca acesta:

- a. Să explice copilului, într-un limbaj adaptat vârstei, rolul său în cadrul procedurii și dreptul de a fi ascultat;
- b. Să informeze copilul cu privire la dreptul de a nu depune mărturie împotriva unui membru de familie, dacă acest lucru îi provoacă suferință sau teamă;
- c. Să încurajeze copilul să comunice eventualele temeri privind intimidarea, presiunile sau represaliile din partea familiei sau făptuitorului.

Juristul are obligația de a transmite aceste îngrijorări echipei Barnahus și, dacă este necesar, să solicite aplicarea măsurilor de protecție.

Juristul din cadrul Barnahus joacă un rol fundamental în garantarea respectării interesului superior al copilului, asigurând o consultare eficientă și empatică cu reprezentantul legal și copilul. Prin această intervenție, se consolidează încrederea copilului în procesul juridic și se creează condițiile pentru o audiere unică, adaptată nevoilor sale, fără revictimizare.

Aspecte esențiale de urmărit de către jurist pentru asigurarea protecției copilului

Pentru a garanta siguranța fizică și emoțională a copilului pe parcursul procedurilor judiciare, juristul trebuie să întreprindă următoarele acțiuni-cheie, în colaborare cu echipa multidisciplinară Barnahus:

1. **Identificarea riscurilor de intimidare:** Juristul trebuie să discute cu adultul însoțitor al copilului pentru a afla dacă au existat tentative de contact din partea persoanelor apropiate agresorului. Astfel de tentative pot constitui forme de intimidare sau presiune și trebuie imediat raportate autorităților competente pentru a evalua riscurile și a interveni prompt.
2. **Verificarea accesului agresorului la copil:** Este imperativ ca juristul să se asigure că agresorul nu are contact direct sau indirect cu copilul în timpul procesului judiciar. Dacă nu există măsuri restrictive în vigoare, juristul va colabora cu procurorul, instanța și echipa Barnahus pentru solicita instituirea unor măsuri de protecție.
3. **Verificarea existenței măsurilor de protecție legale:** Juristul trebuie să verifice dacă împotriva agresorului a fost emis un ordin de restricție sau o ordonanță de protecție. În lipsa acestor instrumente, juristul va informa familia despre dreptul de a le solicita, va explica procedura și va sprijini, după caz, inițierea acțiunilor necesare împreună cu autoritatea tutelară sau instanța de judecată.
4. **Verificarea reprezentării legale a copilului:** Juristul trebuie să confirme dacă copilul beneficiază de asistență juridică calificată. În caz contrar, va interveni pentru a asigura desemnarea unui avocat, în conformitate cu legislația privind asistența juridică garantată de stat, astfel încât drepturile copilului să fie apărute în mod efectiv.
5. **Evaluarea siguranței în mediul familial:** În colaborare cu psihologii, asistenții sociali și alți specialiști, juristul va contribui la analiza situației de la domiciliul copilului pentru a identifica eventuale riscuri suplimentare (violență domestică, neglijare, lipsa unui adult protector etc.) și va sprijini activ luarea măsurilor de protecție, inclusiv plasamentul temporar, dacă este necesar.

Juristul Barnahus este responsabil pentru acordarea asistenței juridice primare reprezentantului legal sau persoanei de încredere a copilului, și, după caz, direct copilului. De asemenea, acesta asigură asistență juridică calificată pentru buna organizare și funcționare a Barnahus. Scopul acestui proces este ca beneficiarii să aibă parte de asistență juridică de calitate, iar Barnahus să funcționeze conform standardelor legale aplicabile.

Întrebări frecvente de la beneficiari și răspunsuri juridice

Pentru a clarifica aspectele juridice esențiale privind audierea copilului, iată câteva întrebări frecvente și răspunsurile corespunzătoare:

1. Care este rolul reprezentantului legal al copilului în procesul de audiere?

Răspuns: Reprezentantul legal al copilului (părinte, tutore) are rolul de a garanta că drepturile și interesele copilului sunt respectate pe tot parcursul procedurii judiciare. Acesta trebuie să fie prezent la audiere, cu excepția cazurilor în care prezența sa ar putea influența negativ declarația copilului – situație în care instanța sau procurorul poate decide, în mod justificat, altfel. Reprezentantul legal colaborează cu avocatul copilului și cu echipa multidisciplinară Barnahus pentru a:

- a. evalua dacă audierea este oportună și adaptată vârstei și gradului de dezvoltare al copilului;
- b. autoriza, atunci când este cazul, consimțământul pentru intervenții sau audiere;
- c. solicita măsuri de protecție, inclusiv amânarea sau întreruperea audierii, dacă aceasta poate genera suferință copilului;
- d. participa, indirect, la procesul decizional privind momentul, locul și modalitatea de desfășurare a audierii, astfel încât aceasta să respecte principiul interesului superior al copilului.

Juristul are obligația de a verifica dacă reprezentantul legal acționează în interesul copilului și, în caz contrar (de exemplu, dacă este și autorul abuzului), va solicita înlocuirea acestuia.

2. Ce se întâmplă dacă copilul nu vrea să depună mărturie?

- Răspuns: Dacă copilul nu dorește să depună mărturie, acesta are dreptul să refuze, mai ales dacă făptașul este un membru al familiei. Juristul trebuie să se asigure că această opțiune este clar comunicată copilului și că nu există presiuni pentru a forța depunerea mărturiei.

3. Ce trebuie făcut atunci când copilul nu dorește să comunice deoarece a fost influențat?

- Răspuns: Dacă copilul refuză să comunice sau oferă răspunsuri vagi, contradictorii ori aparent „repetate”, este esențial ca juristul și echipa multidisciplinară să ia în considerare posibilitatea influențării sau manipulării acestuia de către un adult (ex. părinte, tutore, autorul faptei sau alți membri ai familiei).

Într-o astfel de situație, trebuie:

- a. Evitată orice presiune asupra copilului pentru a vorbi, deoarece aceasta poate intensifica anxietatea și trauma;
- b. Înregistrată cu atenție reacția copilului, inclusiv limbajul nonverbal și comunicat echipei Barnahus;
- c. Informată instanța sau procurorul cu privire la suspiciunea de influențare, însoțită de o solicitare de evaluare psihologică specializată pentru a determina gradul de influență;
- d. Cerută înlocuirea reprezentantului legal, dacă există suspiciuni că acesta a influențat copilul sau are un interes contrar interesului superior al acestuia;
- e. Reprogramată audierea, dacă psihologul sau evaluatorul consideră că momentul nu este oportun și copilul nu este într-o stare emoțională adecvată pentru a furniza o declarație liberă;
- f. Juristul are obligația de a evalua împreună cu psihologul Barnahus dacă tăcerea copilului este un semn de manipulare, frică sau alt tip de traumă, și de a insista asupra respectării principiului „o singură audiere, într-un cadru sigur”, fără a forța o declarație în detrimentul bunăstării copilului.

4. Cum se poate proteja copilul de influențele externe în timpul audierii?

- Răspuns: Audierea trebuie să fie realizată de un specialist instruit, într-un cadru protejat, care previne orice influență negativă din partea altor persoane. În cazul în care există riscuri de influențare, acestea trebuie raportate autorităților competente, cum ar fi procurorul sau autoritățile de protecție a copilului.

5. Cum pot fi gestionate conflictele între copil și reprezentantul său legal?

- Răspuns: În caz de conflicte între copil și reprezentantul legal, juristul trebuie să colaboreze cu autoritățile competente pentru a evalua situația și pentru a proteja drepturile copilului. În anumite cazuri, un alt reprezentant legal poate fi desemnat pentru a asigura interesul superior al copilului.

În conformitate cu articolul 61 alin. (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, atunci când există un conflict de interese între copilul-victimă sau copilul-martor și reprezentantul său legal, organul de urmărire penală sau instanța va desemna un curator special, care să exercite drepturile procedurale în locul reprezentantului legal.

De asemenea, în conformitate cu art. 35 din Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc, autoritatea tutelară este competentă să decidă instituirea unei măsuri de protecție specială și, după caz, suspendarea temporară a reprezentantului legal, dacă acesta pune în pericol siguranța fizică sau psihologică a copilului.

Juristul trebuie să sesizeze procurorul, instanța sau autoritatea tutelară, solicitând numirea unui curator sau adoptarea unei alte măsuri legale de protecție, asigurând astfel că copilul are un reprezentant care îi respectă și apără drepturile. Această acțiune este importantă pentru garantarea accesului la justiție.

Informarea despre examinarea medico-legală

Juristul trebuie să explice copilului și reprezentantului legal:

1. Scopul examinării medico-legale (documentarea semnelor fizice ale abuzului în contextul urmăririi penale),
2. Cine o va realiza (medic legist specializat),
3. Unde și în ce condiții va avea loc (într-un cabinet echipat, în mediu prietenos),
4. Dreptul copilului de a fi însoțit de o persoană de sprijin în timpul examinării,
5. Posibilitatea de a refuza anumite proceduri, în limitele prevăzute de lege.

Informația trebuie oferită într-un limbaj accesibil și cu atenție la starea emoțională a copilului, pentru a preveni retraumatizarea.

Informarea privind măsurile de protecție în situații de risc

Juristul trebuie să se asigure că atât copilul, cât și reprezentantul legal:

1. Înțeleg ce înseamnă protecția în context juridic (de ex.: ordine de protecție, separarea de agresor, plasamentul temporar),
2. Cunosc procedura de solicitare a acestor măsuri.
3. Sunt sprijiniți în accesarea efectivă a protecției (prin coordonare cu procurorul, autoritatea tutelară).

Siguranța copilului pe parcursul întregului proces penal este esențială pentru prevenirea revictimizării și protejarea acestuia împotriva oricăror influențe negative. Juristul joacă un rol esențial în identificarea și monitorizarea riscurilor, asigurând că drepturile copilului sunt protejate în toate etapele procesului, prin colaborarea cu ceilalți membri ai echipei Barnahus pentru a identifica și implementa măsuri adecvate de protecție.

Contacte utile

Serviciul Național Unic Pentru Apelurile de Urgență 112 din Republica Moldova

Poate fi apelat atunci când este necesară intervenția ambulanței, poliției, pompierilor pentru asigurarea asistenței imediate în situații de urgență.

Centrul de Asistență Psihosocială a Copilului și Familiei „Amicul”

Contacte: mun. Chișinău, str. Calea Leșilor 61/2, MD-2069

Tel: (+373) 22 758 806, (+373) 78 000 480

E-mail: office@cnpac.md, ajutauncopil@cnpac.md

Telefonul Copilului, Tel: 0800 11 116

Este un serviciu anonim și confidențial care oferă consiliere și suport psiho-emotional, îndrumare în domeniul drepturilor copilului.

Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

Oferă servicii juridice gratuite persoanelor vulnerabile, inclusiv pentru victimele violenței care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata acestor servicii (consultații juridice, angajarea unui avocat).

Republica Moldova, MD-2068,

mun. Chișinău, str. Alecu Russo nr. 1 bl. “1A”, bir. 94

Tel./fax: (022) 31-02-74

E-mail: aparat@cnaigs.md

Website: cnaigs.md

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC)

este o organizație non-guvernamentală din Republica Moldova care promovează dreptul copiilor la protecție de orice formă de violență, concentrându-și acțiunile spre sensibilizarea și motivarea societății în vederea stopării rețelilor tratamente față de copii.

Contacte: mun. Chișinău, str. Tricolorului 37/B, Chișinău, Republica Moldova

Tel: (+373) 78 000 480, (+373) 22 758 806 Fax: (+373) 22 748 378

E-mail: office@cnpac.md, ajutauncopil@cnpac.md

Oficiul Avocatului Copilului

Republica Moldova, MD-2012,

Tel: 022 23 48 00

Fax: 022 22 54 42

E-mail: ombudsman@ombudsman.md

Website: www.ombudsman.md

Consiliul pentru prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității („Consiliul de Egalitate”)

Examinează plângeri și restabilește în drepturi persoanele care au fost supuse discriminării pe diverse criterii protejate de lege.

Republica Moldova, MD-2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 180, of. 405

Tel: (022) 212-817

Fax: (022) 212-817

E-mail: info@egalitate.md

Website: egalitate.md

Bibliografie

1. Cadrul internațional:

- ▶ Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual din 25 octombrie 2007.
- ▶ Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția prietenoasă copiilor din 17 noiembrie 2010.

2. Constituție:

- ▶ Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994.

3. Legi organice și ordinare:

- ▶ Legea Nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.
- ▶ Legea nr.198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.
- ▶ Legea nr. 105 din 16.05.2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la proces.
- ▶ Legea nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.

4. Coduri:

- ▶ Codul Penal al Republicii Moldova din 18.04.2002.
- ▶ Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova din 14.03.2003.
- ▶ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova din 30.05.2003.
- ▶ Codul Contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008.
- ▶ Codul Familiei al Republicii Moldova din 26.10.2000.

5. Hotărâri ale Guvernului (HG):

- ▶ HG nr. 223 din 2003 privind aprobarea Metodologiei de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală și a Instrucțiunii de lucru.
- ▶ HG nr. 228 din 28.03.2014 privind aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea echipelor multidisciplinare teritoriale ale Sistemului Național de Referință.
- ▶ HG nr. 270 din 2014 privind aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru copiii victime/potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.
- ▶ HG nr. 708 din 27.12.2019 privind aprobarea Regulamentului-cadru și a Standardelor minime de calitate pentru centrele regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor.

6. Acte subordonate legii (ordine și instrucțiuni):

- ▶ Ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 93 din 28 martie 2023 privind intervenția poliției în cazurile de violență în familie.
- ▶ Instrucțiunea privind mecanismul de cooperare intersectorială în cazurile de violență în familie din 21 iunie 2022.

Anexa 1.

Grila de determinare a interesului superior al copilului

asistat în cadrul Centrului regional de asistență integrată a copiilor, regiunea

Evaluarea și determinarea interesului superior al unui copil, beneficiar al Centrului, se face în toate etapele de asistență a copilului în cadrul Centrului și presupune evaluarea și echilibrarea tuturor elementelor necesare pentru a lua o decizie privind fiecare tip de intervenție realizată în cazul fiecărui copil în parte, referit și asistat în cadrul Centrului.

La determinarea interesului superior al fiecărui copil referit Centrului, trebuie considerate următoarele criterii:

- Mediul sigur pentru copil
- Necesitățile imediate ale copilului
- Opinia copilului
- Bunăstarea copilului
- Sănătatea fizică și mintală a copilului

Bifați circumstanțele relevante situației copilului referit sau asistat în cadrul Centrului

Da	Nu	Circumstanță
☐	☐	1. Copilul se află într-un mediu sigur
☐	☐	2. Copilul se află în pericol iminent
☐	☐	3. Copilul are o persoană protectoare, de suport
☐	☐	4. Cauzele fundamentale ale violenței la care a fost supus anterior persistă
☐	☐	5. Presupusul abuzator este membru al familiei
☐	☐	6. Copilul a fost supus anterior vreunei forme de violență
Da	Nu	Dacă la pct. 1–6 este bifat cel puțin un răspuns "Da", Centrul va oferi asistență pentru asigurarea protecției copilului în situație de risc.
☐	☐	7. Copilul prezintă semne de traumă și destabilizare psihologică
☐	☐	8. Presupusul abuzator are acces la copil
☐	☐	9. Cauzele fundamentale ale violenței la care a fost supus anterior persistă
Da	Nu	Dacă la pct. 7–9 este bifat cel puțin un răspuns "Da", Centrul îi va acorda copilului asistență psihologică în criză.
☐	☐	10. Copilul este reprezentat de avocat
Da	Nu	Dacă la p. 10 este bifat Da, Centrul îi va acorda copilului asistență juridică primară.
☐	☐	11. Copilul a fost supus violenței sexuale
☐	☐	12. Copilul a fost supus violenței fizice
Da	Nu	Dacă la pct. 11–12 este bifat cel puțin un răspuns "Da" în coroborare cu răspunsurile oferite la pct. 20–23, Centrul se va expune asupra necesității/ oportunității efectuării examinării medico-legale a copilului.
☐	☐	13. Copilul a fost supus violenței fizice
☐	☐	14. Copilul a fost supus violenței sexuale
☐	☐	15. Copilul nu se simte bine, acuză careva dureri sau aspectul vizual, fizic al copilului prezintă careva îngrijorări (echimoze, răni, culoarea feței etc.)

Da	Nu	Dacă la pct. 13–15 este bifat cel puțin un răspuns "Da", Centrul va asigura efectuarea examinării medicale.
☐	☐	16. Copilul își exprimă liber opinia, dorințele și sentimentele
☐	☐	17. Copilul înțelege/conștientizează situația/violența la care a fost supus
☐	☐	18. Gradul de dezvoltare, de maturitate a copilului este conform vârstei
Da	Nu	Dacă la pct. 16–18 este bifat cel puțin un răspuns "Nu", în funcție de caracteristicile și capacitățile copilului, managerul Centrului urmează să discute cu procurorul de caz dacă se va realiza audierea copilului.
☐	☐	19. A fost solicitată audierea copilului în condiții speciale
Da	Nu	Dacă la p. 19 este bifat "Da", Centrul va informa în prealabil copilul despre audierea în condiții speciale, va pregăti copilul pentru audiere.
☐	☐	20. Infracțiunea a fost comisă cu 1–10 zile în urmă
☐	☐	21. Infracțiunea a fost comisă cu 10–30 de zile în urmă
☐	☐	22. Infracțiunea a fost comisă cu 1–3 luni în urmă
☐	☐	23. Infracțiunea a fost comisă cu mai mult de 3 luni în urmă
În funcție de răspunsul "Da" bifat, Centrul se va expune asupra necesității/ oportunității efectuării expertizei medico-legale a copilului.		

Concluzie:

În vederea asigurării interesului superior al copilului beneficiar de asistență în cadrul Centrului, specialiștii trebuie să utilizeze criterii obiective, precum cele redată supra, și trebuie să țină seamă de ele, evitând să decidă pe baza sentimentelor sau a convingerilor personale.

Anexa 2. Ghid de discuție primară cu copilul

Scopul discuției

Colectarea informațiilor esențiale de la copil într-o manieră prietenoasă, pentru a decide necesitatea și forma intervențiilor ulterioare.

Principii de bază:

Respectarea interesului superior al copilului.

Evitarea revictimizării și a reamintirii traumatiche.

Claritate privind scopul interviului: nu anchetă, nu colectare de probe, ci doar evaluare primară.

Documentarea informațiilor comunicate.

Structura discuției:

Pregătirea interviului:

Asigură-te că locul este sigur, liniștit, adaptat vârstei copilului.

Stabilește cine participă: doar copilul (în funcție de vârstă poate participa persoana de încredere), fără prezenta altor persoane fără rol clar.

Clarifică-ți rolul: evaluezi situația, nu anchetezi.

Introducere și stabilirea încrederii.

Cum te prezinți:

„Bună, eu sunt [numele tău]. Lucrez aici ca jurist și am sarcina să îți vorbesc despre drepturile tale, să mă asigur că te simți în siguranță și că primești ajutorul de care ai nevoie.”

Ce explici copilului:

Nu ești obligat/ă să îmi spui lucruri pe care nu vrei să le spui.

Scopul discuției este să înțeleg ce s-a întâmplat și cum putem să te ajutăm.

Nu vei fi pedepsit/ă pentru ce spui; nu e vina ta.

Explicarea drepturilor copilului, pe înțelesul lui:

„Ai dreptul să fii ascultat, să fii protejat și să fii ajutat de un specialist pe tot parcursul drumului tău aici. Îți voi pune câteva întrebări ca să știm cum să acționăm mai bine. Dacă ai vreo întrebare, nu te rușina, întreabă!”

Explorarea generală (fără întrebări sugestive)

► Întrebări deschise, simple:

„Cum te simți în ultima vreme?”
„Cum e acasă, cum e la școală?”
„Există ceva care te supără sau te neliniștește?”
„Este ceva care te face să te simți nesigur/ă sau înfricoșat/ă?”
„Ce crezi tu că ar trebui să știm ca să te putem ajuta?”

► Dacă copilul aduce în discuție abuzul:

Ascultă fără să întrerupi.
NU insista pe detalii.
NU pune întrebări de tip „cine, ce, cum exact” – aceste aspecte aparțin audierii în condiții speciale.

► Ajută-l să înțeleagă situația:

„Eu sunt aici și vreau să înțeleg ce drepturi ale tale au fost încălcate, ca să știm cum să acționăm corect. Dacă nu înțelegi ceva sau ai întrebări, e perfect în regulă să mă întrebi.”

Închiderea discuției

► Ce spui copilului la final:

- „Îți mulțumesc foarte mult că ai vorbit cu mine. A fost foarte curajos din partea ta.”
- „În următoarele zile, echipa noastră va discuta ca să vedem cum putem să te ajutăm cel mai bine.”
- „Vreau să știi că nu ai făcut nimic greșit și nu este vina ta.”
- „Dacă ai întrebări sau vrei să mai vorbești cu mine, poți oricând să spui.”

Anexa 3. Fișă de notare rapidă – discuție primară cu copilul

(doar pentru uz intern, se atașează la dosarul personal al beneficiarului)

✓ Date de bază

Nume copil: _____

Vârstă: _____

Data discuției: _____

Specialist Barnahus (jurist): _____

✓ Observații despre context

Locul discuției (sigur, liniștit, adaptat): ☐ Da / ☐ Nu (comentariu: _____)

Cine a fost prezent: ☐ Doar specialistul / ☐ Altă persoană (cine? _____)

✓ Aspecte discutate cu copilul

Cum se simte copilul (emoții, stare generală): _____

Relația cu familia / școala / persoane relevante: _____

Existența unor îngrijorări sau temeri exprimate: _____

Drepturi explicate copilului (bifează ce ai explicat):

☐ Dreptul de a fi ascultat   ☐ Dreptul de a fi protejat   ☐ Dreptul de a fi ajutat de specialiști

Comentariu (dacă copilul a pus întrebări / a reacționat): _____

✓ Semnale despre posibile încălcări / vulnerabilități

Copilul a menționat (fără detalii):

☐ Pericol eminent de violență fizică

☐ Semnale/ indicii care ar sugera violență sexuală

☐ Neglijare (educațională, alimentară, de alt tip)

☐ Alte tipuri de abuz: _____

Comentariu (doar formulare generală, fără intrat în detalii): _____

✓ Recomandări preliminare către echipa Barnahus

☐ Necesită aplicarea măsurilor de protecție

☐ Necesită asistență psihologică

☐ Necesită asistență socială

☐ Necesită asistență juridică suplimentară

Comentarii / alte observații importante: _____

✓ Documentare completată de:

(nume + semnătură jurist) _____

Notițe

BARNAHUS

mun. Bălți

www.barnahus.md

centrulbarnahus@cnpac.md

(+373) 780 00 710